

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ
(БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ
зі спеціальності 052 Політологія
галузі знань № 05 Соціальні та поведінкові науки
для студентів денної форми навчання
факультету історії, політології та міжнародних відносин

Чернівці, 2024

УДК 378.147: 001.817]:32(072)

©М545

Затверджено на засіданнях кафедри політології та державного управління (протокол № 1 від 12 серпня 2024 р.) та Методичної ради факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 1 від 12 серпня 2024 р.).

Рецензенти:

Федорчак Т. П. – доктор політичних наук, професор кафедри суспільних наук Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Юськів Б. М. – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, професор кафедри економіки та управління бізнесом Рівненського державного гуманітарного університету.

М545 Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних (бакалаврських) робіт зі спеціальності 052 Політологія галузі знань № 05 Соціальні та поведінкові науки для студентів денної форми навчання факультету історії, політології та міжнародних відносин / Укладачі: к. і. н. доц. Карпо В. Л., к. і. н. доц. Яценюк Г. М., д. політ. н., проф. Юрійчук Є.П. Чернівці : Технодрук, 2024. 46 с.

Методичні рекомендації розроблені на основі навчального плану факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича і призначені для студентів денної форми навчання спеціальності 052 політологія галузі знань № 05 Соціальні та поведінкові науки. У посібнику подані загальні правила написання, етапів, алгоритмів та механізмів виконання, захисту кваліфікаційної (бакалаврської) роботи, вимоги до оформлення тексту роботи та наукового апарату.

УДК 378.147: 001.817]:32(072)

©М545

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ	7
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ	13
РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ	20
РОЗДІЛ 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ	21
НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ	25
ЛІТЕРАТУРА	25
ДОДАТКИ	26

ВСТУП

Написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи (4 кредити) – важливий етап здобуття вищої освіти та проведення підсумкової атестації студентами спеціальності 052 Політологія галузі знань № 05 Соціальні та поведінкові науки, складник самостійної роботи як форми організації освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Кваліфікаційне дослідження рівня бакалавра студенти здійснюють щодо вивчення політичних інститутів і процесів на четвертому році навчання. Перелік тем бакалаврських робіт розробляється викладачами кафедри та затверджується на засіданні її навчально-методичної комісії на загальному засіданні кафедри.

Процес підготовки, написання та захисту кваліфікаційної роботи закріплює навички самостійної аналітичної науково-дослідної діяльності, під час якої студенти підтверджують рівень своєї професійної підготовки, демонструють готовність до самостійної пошукової і дослідницької професійної діяльності відповідно до освітньо-професійної програми бакалавра «Політологія».

Бакалаврська робота – це вид науково-дослідної роботи студентів, логічно завершене, самостійно проведене теоретико-емпіричне кваліфікаційне дослідження, що систематизує і поглиблює фахові знання, навички й уміння студентів, демонструє рівень досягнутих компетентностей і результатів навчання за освітньо-професійною програмою першого рівня (бакалавр).

У ОПП «Політологія», затвердженій Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 9 від 26 червня 2024 р. і введений в дію наказом від 28 червня 2024 р. за № 248), у розділі 3 зафіксовано: «Кваліфікаційна робота має передбачати розв’язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у політичній сфері, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації. Кваліфікаційна робота повинна бути розміщена на офіційному сайті або в репозитарії закладу вищої освіти або його підрозділу. Атестація здійснюється відкрито і публічно. Атестація завершується видачею документу встановленого зразка про присудження ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: бакалавр політології».

Виконання та публічний захист кваліфікаційної роботи повинні засвідчити засвоєння здобувачем вищої освіти наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02 Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами.

ЗК03 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК06 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК07 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК01 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02 Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК03 Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК05 Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06 Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях; професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному ринках праці.

СК07 Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК08 Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК09 Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Результати навчання

РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН02 Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

РН03 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН04 Володіти навичками професійної комунікації (з органами влади та місцевого самоврядування, політичними партіями та громадськими організаціями, ЗМІ).

РН05 Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

РН06 Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

РН07 Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

РН08 Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН09 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН12 Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13 Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

РН14 Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

PH15 Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

PH16 Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ

Підготовка кваліфікаційної роботи охоплює кілька етапів:

1. Вибір теми бакалаврської роботи

Тема кваліфікаційної роботи має викликати в студента зацікавлення, бути «покликана розв'язати складну спеціалізовану задачу або практичну проблему у політичній сфері, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки сприяти максимальному використанню здобутих знань і практичного досвіду». Вибір теми здійснюється студентами самостійно на основі запропонованого їм переліку згідно з навчальним планом і фіксується на кафедрі. Студент має право запропонувати власну тему бакалаврської роботи, але при цьому він повинен обґрунтувати викладачеві доцільність її розробки, виходячи з її актуальності, відповідності фахові, зі своїх наукових інтересів та сучасного стану розвитку наукових досліджень.

Тематика бакалаврських робіт щорічно корегується викладачами, теми повинні бути чітко та недвозначно сформульовані. Кафедра закріплює за студентом тему бакалаврської роботи та призначає наукового керівника. Науковий керівник погоджує зі студентом об'єкт, предмет, мету, завдання, план і графік виконання роботи, надає необхідні консультації.

2. Формулювання мети та основних завдань роботи

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалими будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу.

Правильне визначення мети роботи дає змогу студенту виокремити в ній основний напрям дослідження, впорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи над нею.

3. Складання плану кваліфікаційної роботи

На початку підготовки кваліфікаційної роботи студенту необхідно попередньо ознайомитися зі змістом наукових публікацій за обраною

темою і скласти первісний план із зазначенням основних етапів роботи, який потрібно узгодити з науковим керівником.

План кваліфікаційної роботи є відбиттям її структури, під якою розуміється порядок компонування і взаємозв'язок окремих її частин. План кваліфікаційної роботи повинен містити такі структурні складові: **вступ, основні розділи роботи (від 2 до 4-х), висновки, список використаних джерел, додатки (за потребою).**

План допомагає представити досліджувану проблему, викладену у логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися увесь зібраний фактичний матеріал. Основна частина тексту обов'язково починається розділом, в якому висвітлюються теоретико-методологічні засади дослідження та аналізується його джерельна база. План завжди має динамічний характер і може бути уточнений у процесі дослідження студентом конкретної теми. Наукове дослідження не може проводитися без плану. Тільки дослідження на основі добре продуманого плану дає змогу глибоко пізнавати закономірності досліджуваної проблеми.

Розроблений план роботи студент подає на розгляд керівнику і відповідно до його зауважень уточнює, доповнює і в разі потреби його доопрацьовує.

4. Опрацювання наукових і емпіричних джерел.

Робота над кваліфікаційною роботою розпочинається з пошуку й опрацювання наукової літератури, яка стосується тематики дослідження. Необхідно максимально повно опрацювати дослідження, зміст яких пов'язаний із темою бакалаврської роботи. До них належать матеріали, надруковані в різних вітчизняних і зарубіжних виданнях (монографії, наукові статті в періодичних виданнях), аналітичні довідки, Інтернет джерела.

Основними завданнями опрацювання літератури є: ознайомлення з фактичним матеріалом за темою, вибір найґрунтовніших досліджень, оригінальних концепцій і підходів, осмислення дискусійних моментів, якщо вони є, виявлення можливих напрямів дослідження й отримання вихідного матеріалу для написання роботи.

Пошук літератури потрібно розпочати з мережі INTERNET за ключовими словами. Такий пошук дасть можливість виявити новішу літературу і ознайомитися з нею, якщо вона є у відкритому доступі.

Послідовний пошук літератури потребує також роботи в каталогах бібліотек (генеральний, алфавітний, тематичний) та каталозі статей періодичних видань (тематичний). У Чернівцях студентів обслуговують такі бібліотеки: Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Бібліотека факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича, Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка.

Опрацьовуючи джерела для кваліфікаційної роботи, варто орієнтуватися на періодичні видання, які є фаховими з політичних наук. Більшість з них є у відкритому доступі в мережі INTERNET:

Часописи

Економічний часопис — XXI

Зовнішні справи

Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані»

Освіта регіону

Перспективи. Соціально-політичний журнал

Політичний менеджмент

Стратегічна панорама

Збірники наукових праць

Актуальні проблеми політики

Аналітика і влада

Вибори та демократія

Вісник Дніпропетровського університету. Серія: філософія, соціологія, політологія

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія

Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії

Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право

Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія

Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки

Вісник Харківського національного університету. Серія «Питання політології»

Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філософія. Культурологія. Політологія. Соціологія».

Гілея: науковий вісник.

Гуманітарні студії

Держава і право

Дослідження світової політики. Збірник наукових праць

Історико-політичні проблеми сучасного світу

Магістеріум. Політичні студії
Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент
Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини
Науковий вісник Дипломатичної академії України
Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія
Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: історія, політологія, міжнародні відносини
Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін
Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України
Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки
Наукові записки НАУКМА. Політичні науки
Наукові праці МАУП
Наукові праці. Серія: політологія
Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані»
Нова парадигма
Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету
Політологічний вісник
Політологічні записки
Проблеми міжнародних відносин
Українознавчий альманах
Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку
Філософія і політологія в контексті сучасної культури.
Електронні видання
Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки

Офіційні сайти органів влади України:

Кабінет Міністрів України. Офіційний сайт. URL : www.kmu.gov.ua

Верховна Рада України. Офіційний сайт. URL : www.rada.gov.ua

Президент України. Офіційний сайт. URL : www.president.gov.ua

Сайти бібліотек:

Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України. URL : <http://iitlt.gov.ua>

Колекція цифрових копій наукової літератури. URL: <http://www.library.chersonesos.org/index.php>

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Електронні ресурси. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/resursi-i-fondi/elektronni-resursy/>

Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Інформаційні ресурси. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. Електронні ресурси. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1539>

Національна Парламентська бібліотека України URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>

Сайти науково-дослідних інститутів та аналітичних центрів:

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/>

Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>

Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>

[Centre of Policy and Legal Reform](#)

[Razumkov Centre](#)

[International Institute for Strategic Studies](#)

[Royal United Services Institute](#)

[Chatham House](#)

[The Constitution Unit](#)

[New Local Government Network \(NLGN\)](#)

[Institute for Public Policy Research](#)

[Institute of Development Studies](#)

[International Institute for Environment and Development](#)

[Overseas Development Institute](#)

[Centre for Economic and Policy Research](#)

[Equality and Human Rights Commission](#)

[The European Policy Centre](#)

[Centre for European Policy Studies](#)

[Centre for Economic Policy Research](#)

[Centre for European Reform](#)

[The Work Foundation](#)

[The Institute for Employment Rights](#)

Під час опрацювання літератури необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб не повторювати в роботі загальновідомих істин, конкретніше, точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження.

Бібліографічні описи джерел потрібно одразу робити максимально відповідними вимогам стандарту до їх оформлення, що значно заощадить потім час на оформлення Списку джерел. Крім основних відомостей про видання варто зберегти анотацію, а також шифр документа і назву бібліотеки, в якій він зберігається. Складений із теми роботи список джерел необхідно дати на перегляд науковому керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчити насамперед, а також ті, які слід виключити з переліку або ж включити до нього додатково.

Зібраний матеріал потребує сортування і критичної оцінки. Починаючи дослідження, варто познайомитися з найновішою літературою з даної теми. Новітні праці, як правило, є повнішими і точнішими. Крім того, дослідження теми варто починати з узагальнюючих праць, які дозволять охопити проблемне поле дослідження, а відповідно чіткіше окреслити проблему та позиції, які потребують вирішення.

Як правило, джерелами для написання бакалаврської роботи є оприлюднені праці представників політичної, філософської, соціологічної, правової думки, нормативні акти, статистичні дані та документи органів влади, місцевого самоврядування, політичних партій, громадських організацій, матеріали медіа тощо. До них належать збірники документів та матеріалів, статистичні довідники, опубліковані законодавчі акти, мемуарна література, листування, матеріали періодики, архівні документи державних архівів та документи установ і організацій, розміщені у відкритому доступі в мережі INTERNET. Опрацьовуючи джерела, студент (студентка) повинен (повинна) піклуватися про забезпечення кваліфікаційної роботи необхідним фактологічним матеріалом, підбором цікавих і переконливих цитат, вишукуванням нових ідей, фактів, які не знайшли достатнього відображення в історіографії. Важливо звертати увагу на достовірність інформації, яка міститься в джерелах, по можливості її перевіряти, порівнюючи з інформацією в інших джерелах. Для формування списку джерел використовують алфавітний порядок.

5. Виклад матеріалу кваліфікаційної роботи. Студент повинен викладати матеріал послідовно, логічно взаємопов'язувати окремі його частини, повністю розкривати тему роботи. Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, проаналізувати нормативно-правову базу, зібрані емпіричні матеріали, як інших дослідників, так і зібрані власноруч (статистичні дані, дані опитувань, спостережень, моніторингів, експертні інтерв'ю тощо), належним чином їх узагальнити і систематизувати, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову літературу, періодичні видання, аналітичні документи та довідки, обов'язково визначити своє ставлення до дискусійних питань із проблеми дослідження. На основі аналізу зібраних матеріалів, особистих вражень і узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, показати, яких

результатів вдалося досягти. Обов'язковим є посилання на використані джерела в тексті.

Слід пам'ятати, що однією з вимог до написання роботи є її самостійність і творчість. Робота, перенасичена посиланнями, запозиченнями зі статей, довідників, монографій, не може бути позитивно оціненою. Кваліфікаційна робота повинна бути написана літературною мовою відповідно до академічного стилю.

Згідно з *«Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату» у ЧНУ* обов'язковою умовою є перевірка роботи на плагіат.

Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів роботи для розгляду на засіданні кафедри. Для здійснення перевірки здобувачі вищої освіти не пізніше ніж за 2 тижні до захисту подають роботи в електронному вигляді відповідним уповноваженим особам. Уповноважені особи здійснюють перевірку на схожість і надають студенту/науковому керівникові експертний висновок разом із загальним звітом оригінальності, який формується системою перевірки, у триденний термін. Критерієм оригінальності творів слугує показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманих за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на схожість. Низький відсоток оригінальності робіт здобувачів вищої освіти є підставою для недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або отримання нового варіанта завдання.

5. Подання кваліфікаційної роботи науковому керівнику на рецензування. Не пізніше, ніж за шість тижнів до захисту, студент (студентка) подає кваліфікаційну роботу науковому керівнику, який перевіряє її зміст і дає висновок щодо стану готовності та якості роботи на засіданні кафедри про допуск до захисту. Невчасне подання бакалаврської розцінюється як невиконання навчального плану. Якщо студент (студентка) не вклалися в установлені терміни і не подав (подала) вчасно бакалаврську роботу, його (її) відраховують зі студентів ЧНУ.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

Після опрацювання джерельної бази та зібрання, систематизації й осмислення емпіричного матеріалу студент приступає до написання бакалаврської роботи. Рекомендується така структура кваліфікаційної роботи:

- 1. Титульна сторінка.**
- 2. Зміст.**

3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів (за необхідності).

4. Вступ.

5. Основна частина, що складається з декількох розділів, поділених на підрозділи (два – чотири розділи).

6. Висновки.

7. Список використаних джерел.

8. Додатки (в разі потреби (таблиці, схеми, діаграми, графіки тощо)).

Загальний обсяг кваліфікаційної (бакалаврської) роботи становить 40-60 сторінок. До загального обсягу роботи враховують: титульну сторінку, вступ, зміст, основну частину, висновки. Студент (студентка) повинен (повинна) дотримуватися певних пропорцій щодо обсягу окремих частин роботи, не допускати значної різниці в кількості сторінок окремих розділів.

2.1. ТИТУЛЬНА СТОРІНКА

Титульна сторінка є першою сторінкою роботи, яка містить:

- підпорядкування закладу вищої освіти, в якому виконується робота;
- найменування закладу вищої освіти, факультету, кафедри, де виконується робота;
- назву роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора та номер академічної групи;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто та рік виконання роботи.

Див. додаток А.

2.2. ЗМІСТ

Зміст подають з нової сторінки безпосередньо після титульного аркуша. До змісту вносять структурні елементи в такому порядку:

- перелік умовних позначень, символів, одиниць скорочень і термінів (за необхідності);
- вступ;
- послідовно перелічені найменування всіх розділів, підрозділів основної частини роботи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки

У змісті вказують номери сторінок, які містять початок відповідного розділу та підрозділу. Зразок правильного оформлення змісту наведено у додатку Б.

2.3. ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Перелік умовних позначень (символів, абревіатур, скорочень), які не є загальноприйнятими, складають за умови, якщо у тексті кваліфікаційної роботи вони повторюються більше, ніж тричі. Цей перелік розташовують на наступній після змісту сторінці. Якщо в роботі не подано переліку умовних позначень, їх розшифровку подають у круглих дужках там, де вони вперше згадані в тексті. Перелік друкують двома колонками, у них зліва за абеткою наводять скорочення, справа – детальне тлумачення. Приклад правильного оформлення переліку умовних позначень наведено у додатку В.

2.4. ВСТУП

Вступ пишуть з нової сторінки після змісту чи переліку умовних позначень (якщо останній присутній).

У вступі до кваліфікаційної роботи розкривають *актуальність обраної теми*, чітко формулюють *мету та завдання*, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, обґрунтовують необхідність проведення дослідження. *Мета* кваліфікаційної (бакалаврської) роботи – це кінцевий результат дослідження, який передбачає розв’язання визначеної проблеми; *завдання* – це певні етапи досягнення цього результату.

Як правило, мету формулюють коротко одним двома реченнями. Формулювання кожного конкретного завдання починають словами: дослідити, проаналізувати, виявити, охарактеризувати, простежити, з’ясувати тощо. Кожне завдання пишуть з нового рядка. Для кваліфікаційної (бакалаврської) роботи достатньо сформулювати тричотири завдання (відповідно до розділів).

У вступі необхідно вказати *об’єкт і предмет дослідження*. *Об’єкт дослідження* – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, це частина об’єктивної реальності, на яку спрямована пізнавальна діяльність дослідника. *Предмет дослідження* – частина об’єкта, яка безпосередньо досліджується і яка характеризується найсуттєвішими ознаками чи властивостями, з точки зору формулювання наукової проблеми та мети дослідження. Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. За потреби потрібно визначити хронологічні та територіальні межі дослідження: окреслити нижню і верхню часову межу дослідження, обґрунтувавши їх з точки зору поставлених мети і завдань; визначити територіальні межі дослідження, пояснивши їх вибір. *Методи дослідження* висвітлюють у вигляді короткого конкретного переліку методів дослідження із зазначенням, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. *Наукова новизна одержаних результатів* – подають стислий опис одержаних результатів, вказують, які з них отримані вперше. Доцільно використовувати формулювання

«Вперше одержано...», «Розроблено...», «Встановлено ...», «Доповнено...». *Практичне значення одержаних результатів.* За наявності подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів або впровадження у навчально-виховний процес. *Особистий внесок.* Зазначається конкретний особистий внесок автора. Якщо у роботі використовувались ідеї або розробки співавторів, разом з якими були опубліковані наукові праці, слід відзначити цей факт. *Апробація результатів роботи.* Вказується, на яких конференціях, семінарах, засіданнях гуртків, конкурсах студентських наукових робіт доповідались результати досліджень. *Публікації.* Вказують, у яких статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій були опубліковані результати роботи.

Отже, структура вступу виглядає таким чином:

- Актуальність дослідження;
- Мета кваліфікаційної (бакалаврської) роботи;
- Завдання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи;
- Об'єкт дослідження;
- Предмет дослідження; (хронологічні межі; територіальні межі).
- Методи дослідження.
- Наукова новизна одержаних результатів.
- Особистий внесок.
- Апробація результатів роботи.
- Публікації.

Обсяг вступу повинен становити три – п'ять сторінок.

2.5. ОСНОВНА ЧАСТИНА (РОЗДІЛИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ)

Суть роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи. Кожний розділ починають із нової сторінки. Зміст розділів основної частини повинен відповідати темі роботи, меті і завданням та розкривати обрану проблему.

У першому розділі подається систематизований виклад теоретичних відомостей про об'єкт, покладений в основу кваліфікаційної роботи. Перший розділ є теоретичною та методологічною основою всієї роботи, він служить підґрунтям подальшого висвітлення матеріалу та має засвідчити рівень володіння здобувачем вищої освіти фахових компетентностей для реалізації професійної діяльності. У цьому розділі розглядаються, порівнюються і аналізуються точки зору авторів-дослідників з основних питань теми, обґрунтовуються основні теоретичні та концептуальні положення. Матеріал викладають або за хронологічним, або проблемним принципами в логічній послідовності. Також коротко характеризують використані джерела з даної теми. Для цього

використовують систематичний, хронологічний, проблемний та ін. підходи. Непотрібно прагнути аналізувати всі джерела. Варто вказати основні групи джерел, охарактеризувати найважливіші з них. Неприйнятно обмежуватися простим переліком наукових праць чи емпіричних джерел. Потрібно аналізувати джерела з точки зору їх значущості для дослідження, новизни методологічних підходів, концептуальних висновків тощо. Джерела характеризують із точки зору вагомості використаної з них інформації, особливостей фактів і подій, які в них містяться, їх повноти та достовірності. Важливо структурувати характеристику джерел відповідно до їх типологізації або видової класифікації.

Основна частина має включати два-чотири самостійні, але взаємопов'язані розділи, у яких розкриваються основні положення теми кваліфікаційної роботи. На основі опрацьованого матеріалу здійснюється розгорнутий виклад теоретичних положень та емпіричних даних, що досліджуються. Основна частина кваліфікаційної роботи повинна мати не описовий, а творчий, аналітичний характер. Важливо, щоби була висвітлена позиція автора, його міркування щодо питань, які розглядаються. Студент (студентка) повинен (повинна) супроводжувати виклад матеріалу власними коментарями, *завершувати кожне питання, розділ, підрозділ коротким узагальнюючим висновком*. Цей висновок повинен містити особисті думки автора щодо уже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження.

Певну частку кваліфікаційної роботи складає цитування. У роботі не повинно бути переписаних з наукової літератури положень і формулювань, які не оформлені як цитати з відповідними посиланнями. Цитати роблять дослідження вагомим з наукової точки зору, допомагають автору підтвердити свою думку чи спростувати інші твердження. Разом з тим, не потрібно переобтяжувати текст цитатами, подаючи їх занадто часто. Варто також дотримуватися певних правил при цитуванні. Цитату потрібно наводити в лапках, у тій формі, в якій вона подана у першоджерелі, та супроводжувати підрядковими посиланнями (*Див додаток Г*).

Обсяг основної частини роботи становить 40-60 сторінок, поділених на розділи та підрозділи, кількість сторінок у розділах не повинна суттєво відрізнятися, допускається різниця в декілька сторінок.

2.6. ВИСНОВКИ

Загальні висновки, обсягом дві-три сторінки, розташовують безпосередньо після викладення розділів роботи, починаючи з нової сторінки. Висновки повинні відображати кінцеві результати наукового дослідження студента, чітко відповідати на поставлені у вступі завдання, переконливо доводити, що мету досягнуто. Текст висновків можна поділяти на пункти. У такому випадку кількість пунктів повинна відповідати, або бути більшою від кількості завдань, окреслених у вступі.

2.7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Наукове дослідження завершується списком використаних джерел, який теж починають з нової сторінки після висновків.

У кваліфікаційних роботах використовують алфавітний порядок розташування джерел. Їх розміщують в алфавітному порядку за назвами документів, прізвищами авторів (якщо в авторів однакові прізвища, тоді їхню послідовність визначають ініціали; якщо використано кілька праць одного автора, то їх записують в алфавітному порядку за першими буквами назв цих публікацій; праці одного автора з однаковими назвами розташовують за хронологією) або за назвами творів, що не записані на окремого автора. Насамперед, записують джерела, видані кирилицею, потім – латиницею. Отже, основна вимога до укладання списку використаних джерел – це однотипне оформлення та дотримання чинного державного стандарту бібліографічного опису джерел.

Кількість джерел повинна відповідати реально опрацьованим джерелам. Можуть бути й суттєві відмінності від такої кількості в залежності від теми кваліфікаційної роботи, особливо коли йдеться про моніторинг Інтернет джерел, соціальних мереж. Не рекомендується використовувати підручники (окрім академічних).

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел та літератури *див. у додатку Д.*

2.8. ДОДАТКИ

Додатки необхідно починати з нової сторінки після списку використаних джерел. У додатки виносять матеріал, який:

- необхідний для повноти роботи, але внесення його до основної частини кваліфікаційної роботи може змінити логічне та впорядковане уявлення про неї;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення.

У додатки, за необхідності, можна винести допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дослідження, зокрема: таблиці додаткових цифрових даних; ілюстрації допоміжного характеру; окремі нормативно-правові акти чи їх окремі положення за умови, якщо вони часто згадуються у тексті, мапи, портрети, зображення.

Додатки розташовують у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожен додаток починається з нової сторінки, повинен мати заголовок, що друкується угорі малими літерами з першої великої літери по центру сторінки, а також має бути вказане джерело його походження. Додатки позначають не цифрами, а великими літерами кирилиці (А, Б, В і т.д.). У тексті кваліфікаційної роботи обов'язково роблять посилання на

додатки (для прикладу: див. додаток А, див. додаток С). Додатки не враховують у загальному обсязі кваліфікаційної роботи.

2.9. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Кваліфікаційну роботу набирають на комп'ютері через 1,5 інтервали (29 – 30 рядків на сторінці), друкують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм).

Друкуючи роботу, залишають поля на аркуші: ліве – 2,5 см, праве – 1-1,5 см, верхнє і нижнє – до 2 см. Абзацний відступ – 1 см.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Стандарт комп'ютерного шрифту: Times New Roman, розмір шрифту (кегель) – 14. Ілюстративні матеріали повинні відповідати форматові А4 і не виходити за встановлені поля. Ілюстрації можуть бути внесені до загальної нумерації сторінок роботи, якщо вони розташовані безпосередньо в тексті роботи. Але, зазвичай, їх виносять у додатки.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожен розділ починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2, РОЗДІЛ 3, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ друкують великими літерами по центру до тексту. Після назви заголовка крапку не ставлять!

Заголовки підрозділів (за наявності) друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Після заголовку розділу за текстом пропускають один рядок. Сторінки, розділи, рисунки, таблиці нумерують арабськими цифрами без знаку «№». Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Нумерацію починають зі сторінки ЗМІСТ. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ арабськими цифрами. Після крапки великими літерами друкується назва розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: 2.3. (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку записують заголовок підрозділу маленькими літерами (крім першої великої).

Цифровий матеріал часто подають у таблицях, в яких інформація групується в рядки і графи, відокремлені одна від одної вертикальними та горизонтальними лініями. Зазвичай, таблиця складається з таких елементів: порядкового номера і тематичного заголовка, боковика, заголовків вертикальних граф, горизонтальних рядків і вертикальних граф. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують зверху і друкують по

центру до тексту. Заголовки колонок записують з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком (якщо вони самостійні, тоді з великої).

У текстовій частині роботи повинні бути посилання на всі таблиці та ілюстрації, наприклад: «...як наведено в таблиці 1.1» (першій таблиці першого розділу), «див. табл. 2.2» (другу таблицю другого розділу).

При посиланні на монографії, оглядові статті, інші джерела значних обсягів необхідно вказати конкретні сторінки, на яких згадується інформація, використана в кваліфікаційній роботі. Посилаються на джерело та сторінку (крім випадків, коли посилаються на джерело загалом).

При написанні тексту доцільно для чорнового варіанту роботи використовувати посторінкові виноски (Меню: «Посилання», «Виноски» «Вставити». Шрифт Times New Roman, кегль 10). Наприклад, «Тривалий час Україна не впроваджувала гендерне квотування у виборчу систему. Тільки з 2013 р. у статуті політичних партій України має міститися положення: «Розмір квот, що визначає мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі, кандидатів у депутати місцевих рад в багатомандатних виборчих округах і має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку» (ст. 8)¹. Партії також мають право підтримувати ідейно, організаційно та матеріально серед інших жіночі об'єднання (ст. 12)².

Остаточний варіант роботи, згідно вимог, оформляють за допомогою квадратних дужок із вказівкою номера джерела за Списком використаних джерел, якщо мають на увазі працю загалом (наприклад, [35]), або ж номера джерела та сторінки, на якій розміщено цитований матеріал, думка автора, статистичні дані, певні факти (наприклад [35, с. 7]).

РОЗДІЛ 3

ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Виконана кваліфікаційна робота подається на кафедру не пізніше, ніж за шість тижнів до захисту (терміни здачі кваліфікаційної роботи визначаються кафедрою) й після реєстрації у журналі обліку кваліфікаційних робіт лаборантом кафедри передається науковому керівнику для підготовки «Подання щодо захисту кваліфікаційної роботи».

Науковий керівник перевіряє роботу та у разі позитивного висновку вказує у «Поданні» «допускається до захисту кваліфікаційної роботи». Після розгляду роботи та попереднього захисту на засіданні кафедри політології та державного управління у «Поданні» вказують «допускається

¹ Про політичні партії : Закон України від 1 травня 2015 р. № 2365-14. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2365-14\(10\)](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2365-14(10)) (дата звернення: 03.10.2022).

² Там само.

до захисту кваліфікаційної роботи» в Екзаменаційній комісії. Захист кваліфікаційних робіт здійснюється за встановленим графіком.

До підсумкової атестації допускають студентів, які виконали повністю навчальний план першого рівня вищої освіти (бакалавра).

До кожної кваліфікаційної роботи мають **бути наявні**:

– рецензії (для ОР «Бакалавр» – внутрішню та зовнішню за можливості) з рекомендованою конкретною оцінкою за зміст кваліфікаційної роботи;

– інформація про результати перевірки кваліфікаційних робіт ОР «Бакалавр» на плагіат.

Для проведення підсумкової атестації здобувачів вищої освіти створюється екзаменаційна комісія (далі ЕК), до складу якої входять провідні фахівці кафедри, делеговані, відповідно до укладених угод про співпрацю, представники територіальних/галузевих представницьких органів, роботодавців (стейкхолдерів), а також представники інших кафедр, які мають компетентність із підготовки фахівців зазначеної спеціальності.

До захисту здобувач вищої освіти отримує рецензії, готується аргументовано відповісти на зауваження й запитання. Процедура захисту передбачає стислий виклад студентом головних проблем дослідження та їх вирішення, бажано з презентацією основних положень, відповіді на запитання членів комісії. Для розкриття змісту кваліфікаційної роботи та викладу основних результатів проведеного дослідження здобувачеві надається не більше 7-10 хвилин.

Члени екзаменаційної комісії та присутні мають право задавати питання щодо змісту роботи та будь-яких інших проблем теми. Якість захисту кваліфікаційної роботи враховується при її підсумковому оцінюванні. При цьому відбувається обмін думками, у якому беруть участь члени ЕК, науковий керівник, присутні на захисті. У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань здобувачем досліджуваної теми, уміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання. Екзаменаційна комісія здійснює комплексну перевірку теоретичної й практичної підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до рівня вищої освіти й особливостей фаху політолога та присвоює здобувачам вищої освіти кваліфікації «Бакалавр політології», видає диплома (звичайного зразка чи з відзнакою).

За необхідності, підсумкова атестація здобувачів вищої освіти, може проводитися із застосуванням дистанційних технологій.

РОЗДІЛ 4

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Оцінка кваліфікаційної роботи здійснюється за 100-бальною шкалою і є сумою балів, які студент (студентка) отримує за дві складові:

1) виконання кваліфікаційної роботи (максимальна кількість балів – 70) і

2) захист кваліфікаційної роботи (максимальна кількість балів – 30).

Виставлення оцінки відбувається на основі чітких критеріїв. Значення системи ECTS та національної шкали відповідають таким знанням, навичкам та вмінням студента (студентки):

Оцінка А «відмінно» (90-100 балів):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) глибокі теоретичні знання та практичні навички з теми кваліфікаційної роботи;

- студент (студентка) має сформовані первинні навички науково-дослідницької роботи: відбирати та систематизувати фактичний матеріал, аналізувати і творчо осмислювати зібрані дані, формулювати висновки;

- студент (студентка) робить власні висновки на основі самостійного дослідження, пропозиції або рекомендації з предмета дослідження;

- кваліфікаційна робота написана грамотною науковою мовою;

- кваліфікаційна робота оформлена відповідно до вимог і подана до захисту у визначений кафедрою термін;

- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) глибокі знання з теми дослідження, дав (дала) обґрунтовані відповіді на запитання членів комісії.

Оцінка В «добре» (80-89 балів):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) глибокі теоретичні знання з теми кваліфікаційної роботи;

- студент (студентка) має сформовані первинні навички науково-дослідницької роботи: відбирати фактичний матеріал, аналізувати і творчо осмислювати зібрані дані, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;

- студент (студентка) робить свої власні висновки на основі самостійного дослідження, пропозиції або рекомендації з предмета дослідження, однак відчуваються труднощі щодо їх обґрунтування;

- кваліфікаційна робота написана грамотною науковою мовою, але допущені незначні граматичні та стилістичні помилки;

- кваліфікаційна робота оформлена відповідно до вимог і подана до захисту у визначений кафедрою термін;

- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) добрі знання з теми дослідження, дав (дала) відповіді на запитання членів комісії.

Оцінка С «добре» (70-79 бал):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) добрі теоретичні знання з теми кваліфікаційної роботи;

- студент (студентка) має сформовані первинні навички науково-дослідницької роботи: відбирати фактичний матеріал, аналізувати зібрані

дані, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та допускає певні неточності;

- студент (студентка) має труднощі при обґрунтуванні власних висновків, пропозицій та рекомендацій, а також допускає неточності;

- кваліфікаційна робота написана грамотною науковою мовою, але допущені граматичні та стилістичні помилки;

- кваліфікаційна робота оформлена відповідно до вимог і подана до захисту у визначений кафедрою термін;

- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) добрі знання з теми дослідження, дав (дала) відповіді на більшість запитань членів комісії.

Оцінка Д «задовільно» (60-69 балів):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) достатні теоретичні знання з теми кваліфікаційної роботи;

- студент (студентка) має сформовані основні первинні навички науково-дослідницької роботи: відбирати фактичний матеріал та аналізувати зібрані дані, але допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; мають місце окремі фактичні помилки і неточності;

- студент (студентка) не може сформулювати власні висновки на основі самостійного аналізу, пропозиції та рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх;

- в оформленні роботи та науковому викладі допущені значні помилки;

- студент (студентка) не достатньо добре володіє науковим апаратом дослідження;

- кваліфікаційна робота подана до захисту у визначений кафедрою термін;

- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) задовільні знання з теми дослідження, але не дав (дала) відповіді на запитання членів комісії.

Оцінка Е «задовільно» (50-59 балів):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) достатні теоретичні знання з теми кваліфікаційної роботи;

- студент (студентка) має сформовані основні первинні навички науково-дослідницької роботи: відбирати фактичний матеріал та аналізувати зібрані дані, але допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; мають місце окремі фактичні помилки і неточності;

- студент (студентка) не сформулював (сформулювала) власні висновки, пропозиції і рекомендації з теми дослідження, відсутній ґрунтовний аналіз фактичного матеріалу;

- в оформленні роботи та науковому викладі допущені значні граматичні та стилістичні помилки;
- студент (студентка) не достатньо добре володіє науковим апаратом дослідження;
- кваліфікаційна робота подана до захисту пізніше визначеного кафедрою терміну;
- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) задовільні знання з теми дослідження, але не дав (дала) відповіді на запитання членів комісії.

Оцінка FX «незадовільно» (35-49 балів):

- студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) незадовільні теоретичні знання з теми кваліфікаційної роботи;
- студент (студентка) не володіє первинними навичками науково-дослідницької роботи;
- в оформленні роботи та науковому викладі допущені численні граматичні та стилістичні помилки;
- студент (студентка) не володіє науковим апаратом дослідження;
- кваліфікаційна робота подана до захисту пізніше визначеного кафедрою терміну;
- на захисті студент (студентка) продемонстрував (продемонструвала) незадовільні знання з теми дослідження, не дав (дала) відповіді на запитання членів комісії.

Оцінка **F «незадовільно» (0-35 балів)** виставляється, якщо кваліфікаційна робота не подана до захисту, або ж значно менша за обсягом.

Орієнтовний розподіл балів за критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт за двома складовими (виконання та захист) поданий у Додатку Е.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, кваліфікаційного проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	
70-79	C	добре	
60-69	D	задовільно	
50-59	E	достатньо	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті URL: https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view

Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті URL: <https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYLONEosLySV/view>

Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті URL: https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. (зі змінами 2017 р.).

ЛІТЕРАТУРА

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету /Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.

Бабенко С.С. Як написати академічний навчальний текст: короткий довідник для студентства факультету соціології. Електронне видання. К. : ВПЦ «Київський університет». 2016. 32 с.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ПОДАННЯ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Направляється студент _____ до захисту кваліфікаційної роботи (проєкту)
(прізвище та ініціали)
рівень вищої освіти _____
спеціальність _____
(назва спеціальності)
на тему: _____
(назва теми)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Студент (ка) _____

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

_____ (підпис)
“ _____ ” _____ 20 _____ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Студент (ка) _____ допускається до захисту кваліфікаційної
(роботи) проєкту
(прізвище та ініціали)

Протокол № _____ від _____ -

Завідувач кафедри _____
(назва)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 20 _____ року

Додаток Б. Зразок оформлення титульної сторінки

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра політології та державного управління**

**Трансформація комунікаційних моделей
у суспільстві в кризових станах**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконала:

студентка 4 курсу, 405 групи
Дорош Анна Володимирівна

Керівник:

кандидат політичних наук,
доцент Молочко П.О.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол №_____ від _____ 2024 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Круглашов А.М.

Чернівці – 2024

ДОДАТОК В

Анотація

(українською мовою до 700 знаків)

Ключові слова:

Анотація

(іноземною мовою до 700 знаків)

Ключові слова:

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А. В. Дорош
(підпис)

Додаток Г. Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

	Сторінка
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ	10
1.1. Основні наукові підходи до стандартизації та імплементації документування інформації в публічному управлінні.	10
1.2. Аналіз джерельної бази дослідження	22
РОЗДІЛ 2 ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.	27
2.1. Політика стандартизації документування управлінської інформації в країнах ЄС	27
2.2. Стандартизація циклу документаційного процесу в Європі	39
РОЗДІЛ 3 ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАНДАРТІВ ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ	53
3.1. Впровадження в Україні європейських стандартів циркуляції управлінської інформації	53
3.2. Основні вимоги та принципи документування управлінської інформації відповідно до європейських стандартів	62
3.3. Діджиталізація документування управлінської	67

інформації в Україні в контексті європейського досвіду

ВИСНОВКИ	76
ДОДАТКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

Додаток Д. Приклад оформлення переліку умовних позначень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БДПЛ – Бюро з демократичних інститутів і прав людини.

Венеціанська комісія – Європейська комісія за демократію через право.

ГА ООН – Генеральна Асамблея Організації Об’єднаних Націй.

ЄК – Європейська Комісія.

ЄС – Європейський Союз.

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини.

НАТО – Організація Північно-Атлантичного договору.

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі.

ООН – Організація Об’єднаних Націй.

ПАРЄ – Парламентська Асамблея Ради Європи.

ЦВК – Центральна виборча комісія.

Додаток Ж. Приклади оформлення посилань у тексті

Вибори вимагають значної організаційної спроможності [16, с. 491-510], оскільки перед виборами необхідно скласти списки виборців, залучити працівників дільниць, придбати та перевірити обладнання для голосування, надрукувати бюлетені та організувати розташування виборчих дільниць.

Загальнобританський референдум щодо виборчої реформи 2011 року коштував близько 75 мільйонів фунтів стерлінгів на одне питання [23 с. 65], тоді як американський штат Вісконсін витратив 37 мільйонів доларів на 5 виборів у 2012 році, включаючи президентські праймеріз, конкурсні вибори [24, с. 44-45].

Україна в рейтингу «Глобального гендерного розриву-2021» посіла сумарне 74 місце (із 156 країн) [11], у 2022 р. – 81 [18].

Додаток 3. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел та літератури за вимогами МОН

Наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 регламентовані такі вимоги до бібліографічного опису списку джерел. У пункті 11 зазначено:

«Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела». Тобто, це означає, що не потрібно переобтяжувати бібліографічні описи джерел детальною інформацією, як це робиться в повному бібліографічному описі в бібліотеках. Достатньо подати інформацію, яка потрібна для ідентифікації джерела. При описі книги потрібно подати таку інформацію: автор, назва роботи, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Для статті: автор, назва статті, назва періодичного видання, рік і номер видання, сторінки якими починається і закінчується стаття.

В наказі пропонується декілька варіантів оформлення бібліографічного опису. Для написання кваліфікаційних робіт потрібно використовувати оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015. Періодичні видання та видання, з яких використано окремі статті чи розділи, позначають курсивом.

Нижче наведено приклади оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Зразки опису самостійних видань (монографій, підручників, навчальних посібників і т. д.)

1 автор

Шляхтун П.П. Політологія. Історія та теорія. К. : ЦНЛ, 2019. 472 с.

2 автори

Кормич А. І., Краснопольська Т. М. Історія політичних вчень : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; НУ «ОЮА»; каф. політ. теор. Одеса, 2022. 126 с.

3 автори

Брицький П.П., Добржанський О.В., Юрійчук Є.П. Буковинці у боротьбі за українську державність (1917-1922 рр.). Вид-во „Золоті литаври”, Чернівці, 2007. 483 с.

4 автори

Бікулов Д., Чокан А., Олійник О., Маркова С. Менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 360 с.

Без автора

Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / Н. М. Хома, С. А. Дмитрашко та ін. Львів: Новий Світ-2000, 2017. Т. 2. 535 с.

Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. С. 320-321.

Зразок опису авторефератів

Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.

Зразки опису частини видання (статті зі збірника, часопису):

1 автор

Бурдяк В. Тенденції авторитаризму і популізму в діяльності політичних лідерів та партій Болгарії. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*: Зб. наук. ст. Чернівці : ЧНУ, 2020. Т. 42. С. 136-147.

2 автори

Юрійчук Євгенія, Гринишин Єгор. Місцевий референдум в Україні: демократія vs. маніпулювання (case-study Чернівецької громади). *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*, 2023. № 47. С. 279-288.

3 автори

Karvatska S., Yuriychuk Y., Chepel O. The Peculiarities of the Reform of Local Self-Government: Examples of Ukraine, Latvia, and Poland. *Studia Regionalne i Lokalne*. Nr 2(92). 2023. P. 7-22. ISSN 1509-4995 E-ISSN 2719-8049 doi: 10.7366/1509499529201

Зразки опису частини видання: монографії

Yuriychuk Y., Opinko S. Administration of Election and Referendum Processes in the Regions of Ukraine in the Post-War Period: Security and Legitimation Challenges. *The legitimacy of new regionalism in the European integration process* / coord.: Polgár István, Mircea Brie. Debrecen: Debrecen University Press; Oradea: Editura Universităţii din Oradea, 2023. P. 129-140.

Зразки опису частини видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)

Юрійчук Є., Антонюк Д. Політична корупція як загроза регіональній безпеці в умовах воєнного стану (на прикладі Чернівецької області) *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 28 червня 2022 року*. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 92-95.

Законодавчі та нормативні документи:

Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 23.11.2023).

Про політичні партії : Закон України від 1 травня 2015 р. № 2365-14. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2365-14\(10\)](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2365-14(10)) (дата звернення: 03.10.2022).

Зразок опису електронного ресурсу:

Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено застосовувати аббревіатури «URI» (Уніфікований ідентифікатор ресурсу) або «URL» (Уніфікований показник ресурсу). Перед аббревіатурою зазначають «Дата оновлення».

Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Ідентифікатор цифрового об'єкта), замість електронної адреси цього ресурсу рекомендовано зазначати його ідентифікатор. Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навісна риска» («/»).

Yuriychuk Y., Antoniuk D. Clientelism in the electoral process as a manifestation political corruption. Case of Ukraine. *Wschód Europy / Studia Humanistyczno-Społeczne*. 2021. Vol 7, 1. P.101-118. DOI: 10.17951/we.2021.7.1.101-118

У бібліографічному посиланні на електронний ресурс локального доступу після вихідних даних подають відомості про кілька фізичних одиниць (арабськими цифрами) та вид носія інформації (напр. електронний оптичний диск). У дужках можна подавати відомості про вид оптичного диска (CD-R, CD-RW, DVD-R тощо).

У примітці до посилання на електронний ресурс подають відомості, необхідні та достатні для пошуку:

- системні вимоги;
- відомості про доступ;
- дата оновлення документа;
- електронна адреса;
- дата звернення до документа.

Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування : практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. Диск (CD- R).

Центральна виборча комісія. Офіційний вебсайт. URL: <https://cvk.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2023).

Бібліографічне посилання на архівний документ

ДСТУ 4331:2004 Правила описування архівних документів.

У посиланні на архівний документ вказують:

- заголовок бібліографічного запису (ім'я автора);
- основну назву документа;
- відомості, що належать до назви (пояснюють, доповнюють);
- відомості про відповідальність (інформація про осіб, організації, які брали участь у створенні документа);
- пошукові дані архівного документа
- назва архіву,
- назва архівного фонду,
- номер опису,
- номер справи
- місце знаходження об'єкта посилання (кількість аркушів загалом чи аркуш, на якому подано об'єкт посилання);
- примітки.

Назву архіву подають у вигляді аббревіатури чи скорочення, які прийнято в архівній галузі. Розшифрування аббревіатури наводять у списку

скорочень, який додають до тексту. Якщо списку скорочень немає, назву архіву подають повністю або скорочують окремі слова.

ДА СБ України (Держ. Архів Служби безпеки України)

Номер архівного фонду наводять після назви архіву. Після номера архівного фонду в круглих дужках може бути зазначено його назву.

Державний архів Чернівецької області. Ф. 2926, оп. 1, spr. 1-4.

Додаток Е
Орієнтовний розподіл балів за критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінки та бали			Максимальна оцінка у балах		
ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ					
1. Актуальність, теоретичне і практичне значення роботи					
необґрунтовані			обґрунтовані; робота містить елементи наукової новизни		5
1-2			3-5		
2. Чіткість формулювання об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження					
об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження не визначені/сформульовані	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження визначені/сформульовані неправильно	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження визначені/сформульовані нечітко	об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження визначені/сформульовані чітко		15 *
0	1-2	3-4	5		
3. Логічність структури та її відповідність темі роботи					
зміст та структура не відповідають назві роботи, визначеній меті та поставленим завданням		зміст та структура частково відповідають назві роботи, визначеній меті та поставленим завданням		5	
1-2		3-4			
4. Методологічний апарат дослідження					
робота не має дослідницького характеру, базується на некоректному використанні методів дослідження		робота має дослідницький характер, але базується на не завжди відповідному/коректному використанні методів дослідження		5	
1-2		3-4			
5. Аналіз наукових джерел					
відсутній		поверхневий (аналіз стану проблеми здійснено за навчальною літературою та застарілими джерелами)		5	
0		1-3			
6. Системність і повнота у розкритті теми					
у роботі не розкрито основних питань щодо теми дослідження; робота ґрунтується на ненаукових положеннях		у роботі належно висвітлено окремі питання, або аналіз проблемних питань має дещо поверхневий характер; предмет дослідження істотно звужено		5	
1-2		3-4			
7. Стиль, грамотність, логічність викладу					
робота написана зі значною кількістю допущених орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок		робота написана науковою мовою з незначною кількістю допущених орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок		5	
1-2		3-4			
8. Якість оформлення кваліфікаційної роботи					
оформлення роботи не		оформлення роботи в цілому		5	
		оформлення роботи повністю			

Відповідає встановленим вимогам		Відповідає встановленим вимогам, але допущено кілька неточностей		Відповідає встановленим вимогам		
1-2		3-4		5		
9. Аргументованість висновків, їх відповідність одержаним результатам						
в роботі відсутні висновки як результати дослідження, або вони не є конкретними та не ґрунтуються на положеннях роботи (не впливають з її змісту)		робота містить конкретні висновки щодо результатів дослідження, однак вони не є належно аргументованими та чітко викладеними		результати дослідження чітко сформульовані, належно обґрунтовані, мають науковий характер і практичне значення		5
1-2		3		4-5		
10. Ступінь самостійності автора роботи, особистий внесок автора в роботу						
робота має компілятивний характер, наукова полеміка відсутня		робота є частково самостійним дослідженням проблеми, містить самостійно відібраний фактичний матеріал, проте характер наукової дискусії є фрагментарним		робота є самостійним дослідженням актуальної мовознавчої проблеми		10
0-1		2-3		4-5		
11. Співпраця з науковим керівником при підготовці роботи						
робота підготовлена без погодження з науковим керівником або подана на кафедру з порушеннями встановлених термінів		робота завершена і подана на кафедру у визначені терміни, однак в процесі її виконання студент (студентка) не погоджував (погоджувала) свої дії з науковим керівником		на всіх етапах виконання роботи студент (студентка) виконував (виконувала) завдання за погодження їх з науковим керівником; робота була вчасно подана на кафедру у готовому до захисту вигляді		5
1-2		3-4		5		
Разом						70
ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ						
студент (студентка) на захист не з'явився (не з'явилася)	студент (студентка) не в змозі відповісти на поставлені запитання, неспроможний аргументувати положення роботи	студент (студентка) намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи	студент (студентка) допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи	студент (студентка) дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює	студент (студентка) дає правильні та чіткі відповіді на всі запитання, правильно аргументує власну позицію	30
0	1	2	3	4	5	
Разом						30
Загалом						100

Додаток Є

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
від 23.11.2023 р., протокол №4*

Витяг

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення підсумкової атестації здобувачів вищої освіти

ОР «Бакалавр», ОР «Магістр» у 2023–2024 н.р.

Загальні положення

1. Методичні рекомендації регламентують порядок підготовки до підсумкової атестації здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі Університет).
2. Атестація здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича **здійснюється** відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 р. № 1556-VII) та внутрішніх нормативно-правових документів щодо забезпечення якісної підготовки фахівців.
3. Форму підсумкової атестації визначено відповідно до стандартів вищої освіти, освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти. Зміна форми підсумкової атестації не допускається.
4. Для проведення підсумкової атестації здобувачів вищої освіти створюється екзаменаційна комісія (далі ЕК), яка затверджується наказом ректора по університету терміном на один календарний рік.
5. Кандидатури Голів екзаменаційних комісії подають випускові кафедри (з погодженням із гарантом освітніх програм, представниками проектних груп).
- ...
- 5.1. Головою екзаменаційної комісії призначається висококваліфікований фахівець відповідно до фаху здобувачів вищої освіти, який не є співробітником університету.
- ...
- 5.3. Головою ЕК ОР «Бакалавр», як правило, призначають представника роботодавців, завідувачів кафедр інших ЗВО, і лише в окремих випадках, представника суміжних кафедр (дотичних до спеціальності) факультету / навчально-наукового інституту Університету.
- ...
6. До складу Екзаменаційної комісії входять провідні фахівці кафедри, делеговані, відповідно до укладених угод про співпрацю, представники територіальних/галузевих представницьких органів, роботодавців (стейкхолдерів), а також представники інших кафедр, які мають компетентність із підготовки фахівців зазначеної спеціальності.
- ...

7. Основні завдання екзаменаційної комісії полягають у комплексній перевірці теоретичної й практичної підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до рівня вищої освіти й особливостей фаху (фахові компетенції зазначено у освітньо-професійній програмі), присвоєнні здобувачам вищої освіти відповідної кваліфікації, видачі диплома (звичайного зразку або з відзнакою), розробці пропозицій щодо підвищення якості підготовки фахівців.

8. Персональний склад членів екзаменаційної комісії затверджується ректором університету за поданням рапорту декана факультету/директора навчально-наукового інституту (не пізніше, як за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії).

9. За необхідності, підсумкова атестація здобувачів вищої освіти, може проводитися із застосуванням дистанційних технологій (рекомендації Міністерства освіти і науки України від 14.05.2020 р.).

10. До підсумкової атестації допускаються студенти, які виконали повністю навчальний план заявленого рівня вищої освіти.

Організація та порядок роботи Екзаменаційної комісії

1. В обов'язки ЕК входить:

- перевірити та оцінити науково-теоретичну і практичну підготовку випускників з метою встановлення відповідності їхнього ступеня вищої освіти вимогам стандарту якості освіти;
- прийняти рішення про присвоєння здобувачам вищої освіти відповідної кваліфікації та видачу документа про вищу освіту. У разі відмінного навчання видачу диплома із записом Додаткової інформації про відзнаку (відповідно до положення «Про порядок замовлення, виготовлення обліку та видачу документів про вищу освіту та академічних довідок у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»);
- подати пропозиції щодо подальшого покращення якості підготовки фахівців освітніх рівнів.

2. Голова екзаменаційної комісії зобов'язаний: ознайомити членів комісії з їх правами та обов'язками, довести до відома членів комісії основні завдання та вимоги щодо підсумкової атестації здобувачів вищої освіти (критерії оцінювання, особливості організації та проведення підсумкової атестації), а також забезпечити роботу екзаменаційної комісії відповідно до затвердженого розкладу.

3. Заступником Голови екзаменаційної комісії можуть призначатися, як правило, Гаранти освітніх програм.

...

5. Секретар екзаменаційної комісії несе повну відповідальність за правильне й своєчасне оформлення документів по підсумковій атестації здобувачів вищої освіти.

6. Напередодні кожного кваліфікаційного екзамену секретарем комісії мають проводитися очно чи онлайн-зустрічі зі студентами-випускниками щодо процедурних питань під час атестації в цілому та онлайн-режимі, зокрема: приєднання до платформи; ідентифікація кожного студента (здобувача) через підтвердження їхньої особи відповідним документом (*заліковою книжкою, студентським квитком, паспортом*); особливості комунікації; час для підготовки усної чи письмової відповіді на екзамені або/та під час захисту кваліфікаційної роботи та ін.

7. Голова екзаменаційної комісії має право контролювати роботу секретаря екзаменаційної комісії та оформлення ним протоколів.

8. Обов'язкова присутність Голови ЕК упродовж всього терміну роботи комісії. Лише в окремих випадках обов'язки Голови екзаменаційної комісії може виконувати заступник.

9. На засіданнях бажана присутність керівників та рецензентів кваліфікаційних робіт.

...

11. Під час захисту обов'язково використовувати презентацію результатів дослідження.

12. ...Форма підсумкової атестації зазначається стандартом чи освітньою програмою спеціальності.

13. У день кваліфікаційного екзамену декан факультету / директор навчально-наукового інституту представляють Голову та членів Екзаменаційної комісії. Голова озвучує алгоритм (процедуру) проведення атестації й дає настанови студентам і членам Екзаменаційної комісії.

14. Оцінювання результатів кваліфікаційного екзамену й захисту кваліфікаційних (проектів) робіт здійснюється за усталеною діючою шкалою в університеті та фіксується у протоколі засідання Екзаменаційної комісії з розгляду кваліфікаційної роботи ... Результати оголошуються у день складання кваліфікаційного екзамену чи захисту кваліфікаційної роботи (проекту).

15. Здобувачам вищої освіти, які успішно ... захистили кваліфікаційну роботу (проект), рішенням ЕК присвоюється кваліфікація у відповідності до отриманого освітнього ступеня.

16. Здобувач вищої освіти, який отримав **незадовільну оцінку** у результаті ... захисту кваліфікаційної роботи (проекту), відраховується з університету, відповідно йому видається академічна довідка.

17. У випадку, якщо студент не з'явився на атестацію (для ... захисту *випускної кваліфікаційної роботи (проекту)*), у протоколі зазначається, що він є неатестованим у зв'язку з неявкою на атестацію. Але, якщо студент не з'явився на атестацію з поважної причини (зокрема, *через відсутність чи переривання інтернет зв'язку, або знаходиться на окупованій території та ін.*), що підтверджується відповідними документами, то йому може бути встановлена інша дата ... захисту випускної

кваліфікаційної роботи (проєкту) під час роботи ЕК або надання академічної відпустки.

18. Голова екзаменаційної комісії, за необхідності, розглядає скарги здобувачів вищої освіти з питань порушення їх прав, прояву академічної недоброчесності (необ'єктивної оцінки під час публічного захисту кваліфікаційної роботи...

19. Голова екзаменаційної комісії або його заступник особисто несуть відповідальність за дотримання правил організації й проведення роботи екзаменаційної комісії.

20. Голова екзаменаційної комісії складає звіт за результатами роботи екзаменаційної комісії.

...

8. До Екзаменаційної комісії секретарем ЕК, незалежно від форми проведення атестації, подається така супровідна **документація**:

- наказ (витяг з наказу) по університету про затвердження персонального складу Екзаменаційної комісії кожної ОПП (ОНП), (спеціальності);
- розклад роботи комісії;
- списки здобувачів вищої освіти, допущених до ... захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) та списки кожної підгрупи (*до 12 осіб на кожен день*) за підписом декана / директора;
- зведена відомість про виконання здобувачами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, захисту кваліфікаційних робіт (проєктів), практик упродовж навчального терміну;

...

– подання щодо захисту кваліфікаційної роботи (проєкту), яке включає висновок керівника і висновок кафедри (**Додаток А**);

9. На початку кожної роботи (перед змістом) подається **анотація** українською й англійською мовами (**Додаток Б**).

10. На сторінці після анотації кожної кваліфікаційної роботи має бути запис такого змісту: «Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело», після чого – скріплюється підписом студента, а також із зазначенням ініціалів та прізвища здобувача (**Додаток Б**).

11. Відповідальність за підготовку кваліфікаційних робіт несуть наукові керівники й здобувачі вищої освіти. Керівники кваліфікаційних робіт (проєктів) і самі студенти зобов'язані забезпечити контроль якості робіт та не допускати проявів академічної недоброчесності.

12. До кожної кваліфікаційної роботи (проєкту) відповідного рівня вищої освіти мають **бути наявні**:

- рецензії (*для ОР «Бакалавр» – внутрішню та зовнішню за можливості*);
- у рецензіях рекомендувати конкретну оцінку за зміст кваліфікаційної роботи;

– інформація про результати перевірки кваліфікаційних робіт ОР «Бакалавр» на плагіат.

13. Відповідальність за підготовку (правильність й своєчасність) й подання документів по роботі екзаменаційної комісії несуть секретарі екзаменаційних комісій.

13. Науковий апарат кваліфікаційної роботи оформляти згідно з державним стандартом ДСТУ 7.1:2015 зі змінами 2017 року.

Підсумки роботи Екзаменаційної комісії

1. Рішення щодо присвоєння освітньої кваліфікації і видачу диплома звичайного зразка чи диплома з *із позначенням – відмінні навчальні досягнення випускника (з відзнакою)*, приймає екзаменаційна комісія відповідно до діючого в університеті «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича».

Рекомендація про диплом *із позначенням – відмінні навчальні досягнення випускника (з відзнакою)*, окрім дотримання встановлених вимог (*підсумкових оцінок «відмінно» не менше, як з 75 відсотків усіх навчальних дисциплін та індивідуальних завдань, передбачених освітньою програмою, а з інших навчальних дисциплін та індивідуальних завдань – оцінки «добре», ... захистив кваліфікаційну роботу (проєкт) з оцінкою «відмінно» (від 90 балів за шкалою ЄКТС)*), підтверджується рішенням випускової кафедри за умови, що студент проявив себе не лише у відмінному навчанні, а й у науковій, творчій, громадській діяльності.

...

6. Кваліфікаційні роботи (проєкти) та супровідні документи до них секретар комісії повертає на випускову кафедру (зберігаються **один рік**, згідно «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», а електронні варіанти здає у наукову бібліотеку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Перший проректор

Василь БАЛУХ

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 052 Політологія, ОПП «Політологія»
денної форми навчання
2024-2025 н.р.

№	Тема кваліфікаційної роботи
п/п	
1	2
1.	Вплив політики уряду В. Орбана на європейську солідарність з Україною
2.	Демократичні процеси в Україні в умовах воєнного стану: основні тенденції та загрози
3.	Динаміка виборчого процесу в сучасній Республіці Болгарія (2017-2024 рр.)
4.	Формування та розвиток інструментів деліберативної демократії в ЄС
5.	Функціонування інституту національного спротиву в Україні в умовах російсько-української війни
6.	Вироблення та реалізація європейської політики підтримки України в російсько-українській війні
7.	Міжнародні організації як інструмент російської пропаганди в Африці (на прикладі БРІКС)
8.	Цифровізація виборчого процесу як спосіб протидії маніпулятивним технологіям (на прикладі європейських країн)
9.	Технології організації та проведення політичних дебатів під час виборів Президента США
10.	Особливості організації президентської виборчої кампанії 2024 року в США
11.	Досвід використання технологій штучного інтелекту в організації

та проведенні виборчих кампаній

12. Роль соціальних мереж у виборах до Європейського парламенту в 2024 році
13. Етичний вимір організації діяльності представницьких органів влади в ЄС
14. Особливості динаміки глобального громадянського суспільства в умовах геополітичної турбулентності
15. Політичне лідерство в ЄС: співвідношення демократичної та авторитарної моделей
16. Трансформація політичного режиму рф в умовах російсько-української війни
17. Міграційна криза в Україні як наслідок російської військової агресії
18. Ядерний чинник як інструмент геополітичного впливу рф в умовах російсько-української війни
19. Медіа та політична мобілізація: роль українського радіомовлення в російсько-українській війні
20. Роль ООН у врегулюванні воєнних конфліктів у сучасному світі
21. Динаміка відносин ЄС - росія у світлі російсько-грузинської та російсько-української війн у XXI ст.
22. Регіональні медіа як чинник формування громадської думки (на прикладі Чернівецької області)
23. Адаптація політичної системи України до викликів російсько-української війни
24. Особливості реалізації регіональної політики України в умовах російсько-української війни
25. Лідерство США у світовій політиці у XXI ст.
26. Вплив БРІКС на світову політику

- 27. Лідерство Німеччини і Франції у ЄС: конкуренція та партнерство
- 28. Імідж сучасного політичного лідера в умовах війни в Україні: технології формування та просування
- 29. Особливості використання маніпулятивних технологій у сучасних політичних процесах країн Європейського Союзу

**Зав. кафедри політології та державного управління
проф. Анатолій КРУГЛАШОВ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (БАКАЛАВРСЬКИХ) РОБІТ
зі спеціальності 052 Політологія галузі знань № 05 Соціальні та
поведінкові науки для студентів денної форми навчання факультету історії,
політології та міжнародних відносин

Укладачі: Карпо В. Л., Яценюк Г. М., Юрійчук Є.П.

Папір офсетний. Формат 60х84/16.
Ум. друк. арк. 2,79. Зам. № 85. Тираж 100 прим.
Виготівник: Яворський С. Н.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ЧЦ №18 від 17.03.2009 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. 099 73 22 544